

UZASADNIENIE

wyroku z 12 maja 2022 r.

Pozwem z 22 stycznia 2020 r. A. B. i S. M., wniesli o zasądzenie od P. K. O. P.S.A. z siedzibą w W. kwoty 1 005,66 CHF, to jest zasądzenie na rzecz A. B. kwoty 502,83 CHF oraz zasądzenie na rzecz S. M. 502,83 CHF wraz z odsetkami od 20 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty. Powodowie domagali się również zasądzenia na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej, z uwagi na znaczny nakład pracy pełnomocnika powodów oraz konieczność prowadzenia sporu wywołaną wyłącznie uporczywym stosowaniem przez pozwanego postanowień niedozwolonych w relacji z powodami.

Uzasadniając swoje stanowisko, powodowie wskazali, że zawarli z pozwanym umowę kredytu, która jest prawnie wadliwa z uwagi na zastosowanie w niej klauzul niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Do klauzul tych powodowie zaliczali §4 ust. 7 części szczególnej umowy w zw. z §1 ust. 2 pkt 1 i 2 części ogólnej umowy w zw. z §16 ust. 4 części ogólnej umowy w zw. z §1 ust. 1 części szczególnej umowy. Powodowie zaznaczyli, że w rezultacie umowa kredytu przez nich zawarta jest umową wolną od mechanizmu indeksacji.

W ocenie powodów rezultaty oceny wadliwości umowy mogą prowadzić do dwóch konkurencyjnych wnioskowań. Po pierwsze umowa może zostać uznana za ważną, przy czym umowa ta jest umową o kredyt w złotych polskich, bez jakichkolwiek przeliczeń na walutę obcą czy z waluty obcej, a przy tym z zachowaniem umówionego przez strony oprocentowania. Po drugie umowa może zostać uznana za nieważną. Powodowie oświadczyli, że akceptują obydwa powyższe rozwiązania (por. oświadczenie kredytobiorców k. 171)

Dodatkowo powodowie wskazali, że możliwe jest przyjęcie, że umowa jest nieważna wskutek sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego, w tym z zasadą słuszności kontraktowej, poprzez takie ukształtowanie umowy przez silniejszego kontrahenta, które zezwala stronie silniejszej na wiążące ustalenie zobowiązań strony słabszej, poprzez nierównomierne rozłożenie ryzyka ekonomicznego związanego z umową oraz poprzez uzależnienie wysokości zobowiązania konsumentów względem pozwanego od miernika, którego obiektywna wysokość rośnie względem wszystkich walut świata od co najmniej 120 lat. Nieważność umowy może być również następstwem sprzeczności umowy z naturą zobowiązania (naruszenie granic swobody kontraktowej art. 353¹) poprzez takie jego ukształtowanie, że o jego treści decyduje jedna ze stron, a także może być następstwem sprzeczności umowy z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe.

Powodowie podkreślili, że w przypadku uznania umowy za nieważną, domagają się zasądzenia na ich rzecz kwot wskazanych w petitum pozwu, tytułem zwrotu świadczenia nienależnego pozwanemu, tj. domagają się zwrotu rat pobranych od ich przez pozwanego w okresie od dnia zawarcia umowy do 5 listopada 2010 r. W takim przypadku na dochodzone kwoty składają się: suma całości rat faktycznie dokonanych frankami do 5 października 2010 r. (włącznie) oraz kwoty 495,16 CHF będącej częścią raty płaconej 5 listopada 2010 r. (pozew k. 1-42)

Pismem z 3 grudnia 2020 r. powodowie rozszerzyli powództwo, wskazując że wnoszą o:

1) w przypadku uznania przez Sąd, że umowa jest ważna, a przy tym jest to kredyt udzielony w walucie polskiej, wolny od odniesień do kursu franka szwajcarskiego, natomiast oprocentowany z zastosowaniem stawki LIBOR określonej w umowie – zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 10 908,58 CHF, tj. zasądzenie na rzecz A. B. kwoty 5 454,29 CHF oraz zasądzenie na rzecz S. M. kwoty 5 454,29 CHF wraz z odsetkami od 20 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty (roszczenie główne),

2) w przypadku uznania przez Sąd umowy za nieważną – zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 17 115,28 CHF, tj. zasądzenie na rzecz A. B. kwoty 8 557,64 CHF oraz zasądzenie na rzecz S. M. kwoty 8 557,64 CHF wraz z odsetkami od 20 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty (roszczenie ewentualne).

W uzasadnieniu pisma powodowie wskazali, że roszczenie wskazane w pkt 1 jest roszczeniem o zapłatę kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy sumą rat faktycznie pobranych przez bank w oparciu o postanowienia niedozwolone, a sumą kwot rzeczywiście bankowi z tego tytułu należnych, w okresie wskazanym od 5 października 2010 r. do 5 sierpnia 2020 r. Kolejno powodowie wskazali, że roszczenie w pkt 2 jest roszczeniem ewentualnym. Podnieśli, że w przypadku nieważności umowy wszystkie środki pobrane dotychczas od powodów przez bank są świadczeniem nienależnym i powinny być im zwrócone. Powodowie w tym przypadku podnieśli, że domagają się zasądzenia na ich rzecz kwoty wskazanej w petitum pisma, tj. zwrotu rat pobranych od nich przez pozwanego w okresie od zawarcia umowy kredytu do 5 listopada 2013 r. Na dochodzoną kwotę składa się suma całości rat faktycznie dokonana frankami w w/w okresie.

Pozwani wskazali również, że wyrażają zgodę na stwierdzenie nieważności umowy. (pismo z 3 grudnia 2020 r. k.548-555)

Pismem z 8 grudnia 2020 r. powodowie podtrzymali w całości swoje żądanie, wskazując jednocześnie iż niedopuszczalne jest uzupełnianie luk w umowie w oparciu o przepisy o charakterze ogólnym, przewidujące że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności oraz ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażają na to zgodę. Powodowie zaznaczyli, że w relacji z pozwanym jako profesjonalistą zaistniała rażąca dysproporcja świadczenia na niekorzyść powodów, albowiem mechanizm przeliczeniowy zawarty w §4 ust. 7 części szczególnej umowy w zw. z §1 ust. 2 pkt 1 i 2 części ogólnej umowy w zw. z §16 ust. 4 części ogólnej umowy w zw. z §1 ust. 1 części szczególnej umowy stanowi uprawnienie dla banku do jednostronnego ustalania kursu dla pary walut CHF-PLN, przy jednoczesnym braku określenia precyzyjnych zasad jego ustalania – co w rezultacie oznacza, że wyłącznie bank decyduje o wynikach tych przeliczeń wiążąco dla powodów. W ocenie powodów jest to sprzeczne z zasadą równości stron stosunku obligacyjnego. (pismo z 8 grudnia 2020 r. k.574-600)

Na rozprawie 12 kwietnia 2022 r. pełnomocnik powodów wskazał, że żądanie ewentualne jest zgłoszone na wypadek oddalenia żądania z pkt. 1. Na rozprawie powód S. M., jak i powódka A. B. wskazali również, iż godzą się na uznanie przez Sąd, że umowa jest nieważna oraz oświadczyli, iż zapoznali się z pouczeniem o skutkach uznania umowy kredytu za nieważną, które zostało im doręczone przez Sąd. (protokół k. 692-694)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwany stwierdził, że kwestionuje wywiedzione przez powodów roszczenie zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Zdaniem pozwanego całkowicie bezzasadny jest zarzut nieważności umowy kredytu. Przedmiotowa umowa była dopuszczalna w świetle przepisów prawa obowiązujących w dacie jej zawarcia, w tym nie doszło do naruszenia art. 353¹ k.c. oraz zapisów ustawy Prawo bankowe.

Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powodów odnoszącym się do tego, że postanowienia umowy kredytu stanowią klauzule niedozwolone i temu by nie były one indywidualnie uzgodnione z powodami. Podkreślił, że postanowienia te zostały sformułowane w sposób jasny, precyzyjny, niebudzący wątpliwości oraz, że brak jest podstaw do uznania, że kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają ich interesy. Pozwany bank zaprzeczył także twierdzeniom powodów o rzekomym niedopełnieniu obowiązków informacyjnych związanych z zawarciem umowy kredytu z 15 września 2010 r.

Nawet zaś gdyby postanowienia te uznać za abuzywne, w ocenie pozwanego, powodom nie przysługuje ani żądanie o zwrot całości zapłaconych rat kredytu ani żądanie o zwrot części zapłaconych rat kredytu, liczonych

jako różnica między faktycznie spłaconymi ratami, a ratami, które byłyby płacone, gdyby powód spłacał kredyt w złotych, oprocentowany LIBOR-em dla CHF. Pozwany wskazał, że niewiążące powodów postanowienia podlegają uzupełnieniu na podstawie powszechnie obowiązujących norm prawa, a w efekcie przeliczenia powinny być dokonywane według kursu rynkowego CHF, a taki stosował bank w toku realizowania spornej umowy. Ewentualnie w sprawie istnieje możliwość zastosowania średniego kursu NBP, tak na podstawie zwyczaju, jak i na podstawie art. 358 § 2 k.c.

Pozwany zaznaczył również, że wbrew twierdzeniom powodów kredyt nie został udzielony w walucie polskiej, a nawet gdyby tak uznać, to do jego rozliczenia nie mogłaby znaleźć zastosowania stawka referencyjna LIBOR 3M CHF, właściwa dla kredytów udzielnych we franku szwajcarskim. Jak podniósł oprocentowanie kredytu udzielonego w PLN stawką przewidzianą dla waluty obcej pozostaje sprzeczne z podstawowymi zasadami ekonomii i logiką.

Pozwany nadmienił, że kursy wskazane w tabeli pozostają kursami rynkowymi i nie odbiegają w znacznym stopniu od kursu średniego. Bank nie zgodził się z twierdzeniami powodów, jakoby pozwany w sposób dowolny miał możliwość ustalenia kursu waluty, jak również wskazał, że sporna umowa kredytu została zawarta po wejściu w życie tzw. „ustawy antyspredowej” i zawiera wszystkie wymagane tą ustawą elementy. Pozwany bank wskazał, że żądanie powodów uznać należy za pozbawione podstaw oraz noszące znamiona nadużycia prawa podmiotowego, co jako sprzeczne z normą wyrażoną w art. 5 k.c. nie zasługuje na ochronę prawną.

Pozwany podniósł również zarzut przedawnienia, wskazując, że do roszczeń dochodzonych przez powodów zastosowanie znajduje 2-letni termin przedawnienia wynikający z treści art. 731 k.c., bowiem raty kredytu pobierane były z rachunku bankowego powodów, ewentualnie zaś 3-letni termin przedawnienia właściwy dla zobowiązań okresowych. (odpowiedź na pozew k. 390-425)

W piśmie z 18 marca 2021 r. pozwany wniósł o oddalenie zmodyfikowanego powództwa w całości, zasądzenie solidarne od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, jak również podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie. (pismo z 18 marca 2021 r. k. 640-641)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. M. i A. B. (zwani dalej również: kredytobiorcami) 5 sierpnia 2010 r. złożyli w N. B. P. S.A. z siedzibą w G. wniosek o kredyt mieszkaniowy N. H.. Wskazali, że wnioskowana kwota kredytu w PLN wynosi 309760 zł a okres kredytowania 360 miesięcy z systemem równych rat. W rubryce „waluta kredytu” zaznaczono „CHF”. Wniosek o udzielenie kredytu zawierał w części VI oświadczenia, które S. M. i A. B. podpisali. Kredytobiorcy oświadczyli w szczególności w pkt 7, iż zostali poinformowani przez N. P.S.A. o ponoszeniu przez nich ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz zmiany wysokości spreadu walutowego, w przypadku zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej oraz, że przyjęli do wiadomości i akceptują to ryzyko. Powodowie oświadczyli, że przyjmują do wiadomości, że zmiany kursu waluty oraz zmiany wysokości spreadu walutowego w okresie kredytowania, mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu tj. kwotę kredytu do spłaty oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej. Kredytobiorcy oświadczyli również, że odrzucają ofertę N. P. S.A. udzielenia kredytu w złotych. (o koliczność bezsporna, a ponadto: wniosek kredytowy k. 442-446)

15 września 2010 r. małżonkowie S. M. i A. B., działając jako konsumenci, zawarli z N. B. P. S.A. z siedzibą w G. umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.H. (kredyt hipoteczny przeznaczony na zakup lub zamianę nieruchomości na rynku wtórnym). Przy zawarciu umowy wykorzystano wzorzec umowy stworzony przez bank i w tym zakresie umowa nie podlegała negocjacji, nie została indywidualnie uzgodniona.

Umowa była podzielona na 2 części – Część szczególną umowy (CSU) oraz Część ogólną umowy (COU).

W §1 CSU, zatytułowanym „dane o kredycie”, wskazano w §1, że umowa dotyczy kredytu indeksowanego udzielonego w złotych (z zastrzeżeniem, że ostateczna wysokość zobowiązania kredytobiorców do spłaty, wyrażona w CHF, określona będzie po wypłacie całej kwoty kredytu i po przeliczeniach na tę walutę po kursie jej kupna, zgodnie z tabelą kursów

obowiązującą w banku w dniach i momentach poszczególnych uruchomień środków) w kwocie 309 760 zł. Zgodnie z §1 ust. 2 umowy przeznaczeniem kredytu było sfinansowanie części kosztów nabycia lokalu mieszkalnego położonego w W.. Okres kredytowania oznaczony został od 15 września 2010 r. do 5 września 2040 r. (§1 ust. 3 umowy). Oprocentowanie kredytu wynosiło 3,8725%, a marża banku w dniu udzielenia kredytu – 3,7 % (§1 ust. 4 i 5). Całkowity koszt udzielonego kredytu określono szacunkowo na 171 938,40 zł (§2 ust. 1 umowy). Szacunkowa kwota odsetek pobieranych przez pozwanego przez cały okres kredytowania została określona na 165 743,20 zł (§2 ust. 1.2). Łączna kwota wszystkich kosztów, opłat i prowizji związanych z zawarciem umowy o kredyt wynosiła szacunkowo 6 195,20 zł (§2 ust. 2). W celu zabezpieczenia spłaty kredytu miała zostać ustanowiona na rzecz Banku hipoteka kaucyjna do kwoty 495 616 zł na kredytowanej nieruchomości (§3 ust. 1). Zostało również ustanowione zabezpieczenie w postaci ubezpieczenia kredytu na okres przejściowy w T. E.S.A. oraz cesja na rzecz banku praw wynikających z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych (§3 ust. 2 i 4).

Zgodnie z §4 CSU kredyt miał zostać wypłacony powodowi jednorazowo, przy czym w § 4 ust. 7 zastrzeżono, że wypłata środków odbywa się na zasadach określonych w COU. W §5 CSU wskazano, że spłata kredytu następować będzie zgodnie z harmonogramem spłat doręczanym kredytobiorcom. Spłata kredytu miała następować w walucie CHF. W §5 ust. 8 zastrzeżono, że zasady spłaty kredytu określone są w COU.

W COU w §1 ust. 1 wskazano, że kredyt udzielany jest w złotych. Z kolei §1 ust. 2 stanowił, że w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej, kwota kredytu określona jest w CSU w złotych z zastrzeżeniem, że kwota ta jest indeksowana do waluty obcej na zasadach określonych w pkt. 2, zgodnie z którym zobowiązanie kredytobiorców do spłaty wyrażone jest w walucie obcej, do jakiej kredyt jest indeksowany, a ostateczna wysokość tego zobowiązania, określona zostanie po wypłacie całej kwoty kredytu oraz po przeliczeniach na walutę po kursie kupna danej waluty, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku w dniach i momentach poszczególnych uruchomień środków. Dalej w §1 ust. 3 przewidziano, że zmiany kursów walut oraz zmiany spreadu walutowego w trakcie okresu kredytowania, tj. różne kursy w dniach kolejnych wypłat transz, mają wpływ na wysokość kwoty zobowiązania kredytobiorców oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej. Ryzyko związane ze zmianą kursu waluty oraz zmianą wysokości spreadu walutowego ponoszą kredytobiorcy, z uwzględnieniem §16 ust. 3 i 4 oraz §25 ust. 6 COU (§1 ust.4 COU).

Zgodnie z §16 ust. 1 w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej, uruchomienie środków następuje w złotych lub w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, z zastrzeżeniem, że warunki uruchomienia są zgodne z warunkami transakcji, dotyczącymi waluty oraz celu kredytowania.

Jak stanowił §16 ust. 3 w przypadku kredytu indeksowanego, uruchamianego w walucie obcej, gdy przyznana kwota kredytu na skutek różnic kursowych okaże się na dzień uruchomienia kredytu kwotą:

- przewyższającą kwotę wymaganą do realizacji celu, określonego w CSU, bank uruchomi środki w wysokości, stanowiącej równowartość w walucie kredytu kwoty niezbędnej do realizacji tego celu oraz dokona obniżenia salda kredytu, o kwotę niewykorzystaną,
- niewystarczającą do realizacji celu mieszkalnego, określonego w CSU, kredytobiorcy zobowiązani są do zbilansowania inwestycji ze środków własnych lub ze środków przeznaczonych na dowolny cel.

Z kolei §16 ust. 4 stanowił, że w przypadku wypłat w złotych, kwota transzy po wypłaceniu przeliczana jest przez bank na walutę, do jakiej kredyt jest indeksowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z tabelą kursów obowiązujących w banku w dniu i momencie wypłaty środków.

Zgodnie z §17 ust. 1 spłata kredytu powinna nastąpić w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat. Dalej §17 stanowił, że za datę spłaty uważa się datę wpływu środków na bankowy rachunek obsługi kredytu określony w CSU.

Zgodnie z §19 w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej: 1) harmonogram spłat kredytu wyrażony jest w walucie, w której kredyt jest indeksowany, 2) spłata następuje w złotych lub w zadeklarowanej przez kredytobiorców

walucie kredytu, wskazanej w CSU, 3) w przypadku spłaty kredytu w złotych, spłata następuje w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, przy czym do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według tabeli kursów, obowiązującej w banku w dniu i momencie spłaty. (umowa o kredyt mieszkaniowy N.-H. k. 185-204, przesłuchanie powodów k. 692-694)

Ani w/w umowa kredytowa, ani załączniki do niej nie zawierały w swojej treści informacji odnoszących się do sposobu tworzenia tabel kursów w N. B.. (okoliczność bezsporna)

W dacie zawierania umowy powodowie uzyskiwali dochody w złotówkach. Powodowie potrzebowali funduszy w złotówkach, które zamierzali przeznaczyć na zakup mieszkania. Doradca finansowy, tj. pracownik H. B. S.A., obsługujący powodów na etapie poprzedzającym zawarcie spornej w sprawie umowy zapewniał powodów, że CHF jest stabilną walutą. Jednocześnie przekonywał powodów, iż oferta ta jest najbardziej korzystana. Powodom nie przedstawiono symulacji wysokości rat kredytu i salda kredytu w złotówkach w przyszłości w razie znacznego wzrostu kursu CHF. W dacie zawierania umowy powodowie nie znali kursu CHF, nie znali zasad, według których bank wyliczał wysokość kursów stosowanych do przeliczeń. (zaświadczenia o zatrudnieniu k. 448v.-450, przesłuchanie powodów k. 692-694)

Środki z kredytu wypłacono powodom jednorazowo. Kredyt został uruchomiony 22 września 2010 r. w wysokości 309 760 zł (kurs kupna 2,8523, tj. 108 600,08 CHF). (zaświadczenie z 7 grudnia 2016 r. k. 205-210, wniosek o wypłatę kredytu mieszkaniowego k. 482)

W okresie od 5 października 2010 r. do 5 listopada 2013 r., powodowie tytułem spłat rat kapitałowo – odsetkowych uiścili na rzecz pozwanego kwotę 17 115,28 CHF. (okoliczności bezsporne, zaświadczenia k. 561-570)

Wnioskiem datowanym na 11 grudnia 2018 r. powodowie wnieśli o zawezwanie P. P. S.A. z siedzibą w W. do próby ugodowej. Na posiedzeniu 19 sierpnia 2019 r. Sąd Rejonowy dla W. M. w W., II Wydział Cywilny stwierdził, że do ugody nie doszło i zarządził zakreślenie sprawy. (wniosek o zawezwanie do próby ugodowej k. 356-365, protokół z posiedzenia k. 366)

P. B. S.A. jest następcą prawnym N. P.S.A. pod tytułem ogólnym.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie twierdzeń stron, wymienionych powyżej dokumentów i kopii dokumentów niekwestionowanych przez strony. Sąd ustalając stan faktyczny pominął pozostałe niepowołane powyżej, ani też w dalszej części uzasadnienia, dokumenty jako niemające znaczenia dla rozstrzygnięcia. Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się o dowód z przesłuchania powodów, których zeznania w przeważającym zakresie były spójne, logiczne i korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie.

Sąd dopuścił i przeprowadził dowód z zeznań na piśmie świadka S. K.. Ostatecznie zeznania te, pomimo, że były wiarygodne nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia. Świadek nie pamiętał powodów, nie pamiętał wielu okoliczności dotyczących zawierania umów oraz nie potrafił przytoczyć żadnych okoliczności w jakich doszło do zawarcia umowy przez powodów. Sąd uznał, że na gruncie analizowanej sprawy praktyka jaka była stosowana w pozwanym banku na etapie wnioskowania przez kredytobiorców o zawarcie umowy, przebieg typowych rozmów z klientami banku przed zawarciem umowy, zakres informacji jakie były typowo udzielane w tego rodzaju sprawach nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia. Brak jest bowiem podstaw do przyjęcia, że w sposób opisywany przez świadka doszło do zawarcia umowy z powodami.

Sąd na podstawie art. 235² §1 pkt 2 k.p.c. pominął wniosek powodów oraz pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego. Sąd stanął na stanowisku, że okoliczności objęte tezami dowodowymi nie mogły mieć znaczenia dla kierunku rozstrzygnięcia. Dowód z opinii biegłego został przez pozwanego zasadniczo zgłoszony celem oceny sposobu wykonywania umowy, tego jak bank ustalał kurs waluty CHF stosowany do przeliczeń, a więc okoliczności

nieistotnych dla ustalenia tego czy umowa zawierała klauzule niedozwolone bądź obarczone wadą nieważności. Sposób wykonywania danych zapisów, to w jaki sposób strona korzysta z zapisów umowy nie wpływa na ocenę tego, czy dane postanowienie stanowi klauzulę niedozwoloną. Brak było potrzeby dopuszczenia dowodu z opinii biegłego na fakty wskazane przez powodów, gdyż wniosek powodów zmierzał zasadniczo do oceny czy kwota, której powodowie domagają się w ramach roszczenia głównego została prawidłowo wyliczona. W ocenie Sądu brak było natomiast podstaw do uwzględnienia roszczenia głównego, zaś istniały podstawy do uwzględnienia roszczenia ewentualnego powodów.

Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. K. z uwagi na brak wskazania przez stronę pozwaną prawidłowego adresu zamieszkania świadka, pomimo zobowiązania nałożonego przez Sąd (zarządzenie k. 669).

Ustalając stan faktyczny Sąd pominął dowód z wewnętrznej instrukcji obowiązującej w N. B. w zakresie procesu udzielania kredytów hipotecznych (k. 487v.-494). Obowiązkiwanie takiej instrukcji nie może prowadzić do domniemania faktycznego, że w odniesieniu do powodów opisane tam standardy zostały zachowane, skoro z zeznań powodów wynika okoliczność przeciwna, a świadek nie potrafił w praktyce wskazać żadnych okoliczności w jakich doszło do zawarcia umowy z powodami.

Złożone przez obie strony dowody z dokumentów w postaci prywatnych opinii, opracowań itp. zostały potraktowane przez Sąd jako materiały służące wsparciu stanowiska odpowiednio powodów i pozwanego, natomiast nie mogły one stanowić podstawy poczynienia w sprawie istotnych dla rozstrzygnięcia ustaleń faktycznych.

Sąd rozważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w zakresie żądania głównego, zaś zasługiwało na uwzględnienie w całości w zakresie roszczenia ewentualnego.

Powodowie, uzasadniając dochodzone w sprawie roszczenia, wskazywali na abuzywność postanowień umowy kredytu z 15 września 2010 r., odnoszących się do waloryzacji do waluty obcej – CHF. Powodowie stali na stanowisku, że kwestionowane postanowienia nie są dla nich wiążące, umowa jest ważna, a zawarta przez nich umowa kredytu jest umową o kredyt udzielony w walucie polskiej, wolny od odniesień do kursu franka szwajcarskiego, natomiast oprocentowany z zastosowaniem stawki LIBOR określonej w umowie. W zakresie roszczenia ewentualnego powodowie wskazywali z kolei, że kwestionowane postanowienia nie są dla nich wiążące, a powstała w ten sposób luka nie może być w żaden sposób uzupełniona, co oznacza nieważność całej umowy. Niezależnie od tego, powodowie podnosili, że wskazana umowa jest nieważna ze względu na sprzeczność jej postanowień z normami o charakterze *iuris cogentis*, a także z zasadami współżycia społecznego.

Sąd podzielił argumentację zawartą w pozwie i w dalszych pismach procesowych w świetle której postanowienia §4 ust. 7 CSU w zw. z §1 ust. 2 pkt 1 i 2 COU w zw. z §16 ust. 4 COU w zw. z §1 ust. 1 CSU stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ k.c.

Z art. 385¹ k.c. wynika, że możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z umowy zależy od spełnienia następujących przesłanek: postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta, nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia. Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione łącznie.

Powodowie zawarli umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c., co było w sprawie bezsporne. Zawarcie umowy nie pozostawało w bezpośrednim związku z ewentualnie prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą lub zawodową. Pozwany jest z kolei przedsiębiorcą, który w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej m.in. udziela kredytów.

Kwestionowane postanowienia umowy kredytu nie zostały z powodami indywidualnie uzgodnione. Zgodnie z art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, a więc w szczególności będą to postanowienia umowy przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Jednocześnie ustawodawca przeniósł ciężar dowodu tego, że dane postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie na tę osobę, która się na to powołuje. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować, lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 20 grudnia 2017 r., sygn. akt I ACa 606/17). Pozwany nie wykazał, że postanowienie umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych były uzgadniane indywidualnie z powodami. Nie podnosił nawet, aby treść postanowień w zakresie indeksacji walutowej na wniosek powodów w jakimkolwiek zakresie została zmieniona w stosunku do pierwotnie oferowanej bądź aby były choćby prowadzone negocjacje w tym kierunku. Poza sporem było, że umowa została podpisana przez strony w takim kształcie, jaki przygotował bank na podstawie wzorca umownego. Sam fakt, że powodowi udzielono kredytu indeksowanego do CHF na ich wniosek, jest z tego punktu widzenia irrelevantny. Wybór przez kredytobiorcę jednej z kilku oferowanych przez bank wersji kredytu, nie może być uznany za równoznaczny z indywidualnym uzgodnieniem warunków takiego kredytu. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19 grudnia 2019 r. sygn. akt VI ACa 312/19)

Kwestionowane postanowienia umowy dotyczące klauzul indeksacyjnych określają w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. główne świadczenia z tytułu łączącej strony umowy kredytu. Tak też postanowienia umowne o analogicznej treści zostały ocenione przez Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, oraz w wyrokach z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17 i z 9 maja 2019 r. sygn. I CSK 242/18, jak również przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawach V ACa 567/18, VI ACa 801/19. Sąd podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu wyżej powołanego orzeczenia wydanego w sprawie I CSK 242/18 zgodnie z którym „skoro z klauzuli waloryzacyjnej wynika, w jakiej wysokości świadczenie główne ma być spełnione, to należy przyjąć, że w ten sposób określa ona to świadczenie w rozumieniu wskazanego przepisu [art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.]”

Uznanie, że oceniane w sprawie postanowienia określają świadczenia główne nie oznacza, że uchylają się one spod oceny abuzywności. W kontekście jednoznaczności powołać się na stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-186/16 (wyrok z 20 września 2017 r.) na gruncie wykładni art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13/EWG, w którym wskazano: „wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych.” W orzecznictwie TSUE wskazuje się, iż wymóg, aby warunek umowny był wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r., w sprawie C-26/13 Kásler).

Przenosząc powyższe na grunt sprawy niniejszej, należy stwierdzić, że postanowienia §4 ust. 7 CSU w zw. z §1 ust. 2 pkt 1 i 2 COU w zw. z §16 ust. 4 COU w zw. z §1 ust. 1 CSU zawartej przez strony umowy nie mogą być uznane za jednoznaczne w zakresie odsyłającym do kursu CHF wynikającego z tabeli kursów, obowiązującej w banku, skoro nigdzie w umowie nie zostało sprecyzowane, czym dokładnie jest owa tabela i jak jest tworzona. W tym kontekście odwołać należy się do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 18 listopada 2021 r. C-212/20, w którym podano: „Art. 5 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i

sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę”. Zapisy umowy nie spełniały powyższych wymogów.

N. P. S.A. nie sprostował również obowiązkowi informacyjnemu w zakresie wymaganym przez powołane wyżej orzeczenie TSUE. Wypełnienie obowiązku informacyjnego wymagało podania pełnej informacji o ryzyku zarówno w odniesieniu do wysokości raty, jak i kapitału pozostałego do spłaty, możliwej do uzyskania w dacie zawarcia umowy. Tymczasem z zeznań powodów wynika, iż z informacji jakie były im przedstawiane na temat ryzyka kursowego nie wynikało w sposób jasny, że wraz ze wzrostem kursu waluty wzrastała wysokość kapitału do spłaty wyrażona w złotych. Powodom, którzy nie uzyskiwali dochodów w walucie indeksacji nie przedstawiono symulacji rat kredytowych i symulacji wzrostu kapitału kredytu wyrażonego w złotych jaki pozostał do spłaty, przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Frank szwajcarski był przedstawiany powodom jako waluta stabilna. Nie można uznać, że powodomie w oparciu o przedstawione im informacje, w tym w oparciu o informacje z pkt. VI ppkt 7 wniosku o udzielenie kredytu mogli zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskali od banku informacje pozwalające ocenić im, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty indeksacji. Zaznaczyć należy, że udzielana kredytobiorcom informacja o ryzyku kursowym powinna być jasna i zrozumiała dla nich. W miarę potrzeby informacja ta winna być zobrazowana na przykładach (symulacjach, wykresach). Zawarta w opisywanym powyżej wniosku informacja o ryzyku kursowym była bardzo ogólna, niepoparta żadnymi przykładami, obrazującymi w jaki sposób zmieniłaby się wysokość raty kredytowej i jednocześnie saldo zadłużenia na skutek wzrostu kursu waluty, do której kredyt był indeksowany. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorców będących osobami fizycznymi - konsumentami o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18).

Reasumując powyższe wskazać należy, iż brak wyjaśnienia powodom, jak tworzona jest tabela kursów walut obcych, a także brak przedstawienia powodom konsekwencji ekonomicznych związanych z indeksacją sprawiają, iż omawiane powyżej klauzule indeksacyjne nie mogą zostać uznane za jednoznaczne, a zatem podlegają kontroli pod kątem abuzywności.

Przechodząc do oceny pozostałych przesłanek wskazać należy, iż interes konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też jako każdy inny (nawet niewymierny) interes. Natomiast ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Zatem postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Tak również kwalifikowane są wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy. Brak równowagi kontraktowej jest bowiem jednym z podstawowych przejawów naruszenia dobrych obyczajów.

W ocenie Sądu omawiane powyżej klauzule indeksacyjne są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interes powodów jako konsumentów, gdyż poprzez przyznanie przedsiębiorcy prawa do kształtowania kursów w tabeli kursów, pozwany bank miał prawo do jednostronnego kształtowania wysokości świadczeń stron umowy. W istotę umowy kredytu indeksowanego zawartego przez strony było wpisane to, iż N. P. S.A. poprzez ustalenie kursów walut w tabeli, jednostronnie ustalał wysokość kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej (na podstawie §1 ust. 2 COU, §16 ust. 4), co następnie miało przełożenie na wysokość rat, które musieli uiścić powodomie – zarówno części kapitałowej, jak i części odsetkowej. Na skutek tego powodomie narażeni byli w ten sposób na arbitralność decyzji banku, a równocześnie, wobec braku określenia jakichkolwiek kryteriów ustalania kursów walut obcych, nie przysługiwały im żadne środki, które pozwoliłyby chociażby na późniejszą weryfikację prawidłowości kursu

ustalonego przez bank. W ocenie Sądu stanowi to rażąco naruszenie interesów konsumentów, skutkujące brakiem bezpieczeństwa i możliwości przewidzenia skutków umowy. Jest to przy tym postępowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające równowagę stron umowy na korzyść strony silniejszej, która nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości, ale też korzystać z szeregu postanowień o charakterze sankcji (m.in. podwyższone oprocentowanie dla zadłużenia przeterminowanego, możliwość wypowiedzenia umowy). W tym kontekście odwołać się należy do uchwały Sadu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, w której stwierdzono, że „Sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ k.c.”

Oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się co do zasady według stanu z chwili zawarcia umowy, a późniejszy sposób wykonywania umowy, to czy strona stosuje się do treści klauzuli abuzywniej, nie wpływa na ocenę czy sporne postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i prowadzi do rażącego pokrzywdzenia konsumenta (por. uchwała SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17). Wobec tego nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia to, jak bank wyznaczał tabelę kursów walut, czy stosował tzw. kursy rynkowe. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta. Istotne jest jedynie, że postanowienia umowy dawały przedsiębiorcy swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a w konsekwencji – wysokości zobowiązań konsumenta. Dodatkowo wskazać należy, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z 29 kwietnia 2021 r., wydanym w sprawie C-19/20, sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, kiedy konsument wyraził wolną i świadomą zgodę na zmianę nieuczciwego warunku i na rezygnację z ochrony przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. W niniejszej sprawie nie wykazano, aby powodowie taką zgodę wyrazili np. w drodze innych czynności. Analiza zachowania powodów, którzy wnosząc wniosek o zawiązanie do próby ugodowej, a następnie pozew oraz składając zeznania w sprawie, powoływali się na klauzule niedozwolone zawarte w umowie, wskazuje, że nie godzili się oni na związanie ich zapisami, które w ich ocenie stanowiły klauzule niedozwolone.

Nie można przy tym zgodzić się z pozwanym co do tego, że ewentualna abuzywność postanowień przedmiotowej w sprawie umowy w zakresie odesłania do tabel kursów została usunięta na skutek wejścia w życie tak zwanej „ustawy antyspreadowej” (t.j. ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw). Pozwany w sposób nieuzasadniony wywodzi przy tym, że treść tzw. „ustawy antyspreadowej” świadczy o tym, że zamiarem polskiego ustawodawcy było utrzymanie w mocy zawartych wcześniej umów kredytu indeksowanego do waluty obcej, które nie spełniały wprowadzonych w 2011 r. standardów w zakresie wyjaśnienia kredytobiorcy sposobu ustalania przez bank kursu waluty obcej, choćby umowy te zawierały klauzule abuzywne. Należy podkreślić, że wspomniana ustawa z 2011 r. nie odwoływała się w swojej treści do pojęcia abuzywności i nie zawierała postanowień dotyczących ewentualnego sanowania umów kredytu obejmujących niedozwolone postanowienia umowne. Przypisywanie ustawodawcy takiego zamierzenia jest zbyt daleko idące i nie znajduje wystarczającego uzasadnienia w regułach stosowania wykładni celowościowej norm prawa.

Analizowane klauzule indeksacyjne są sprzeczne z dobrymi obyczajami i prowadzą do rażącego pokrzywdzenia konsumenta również z uwagi na asymetryczny rozkład ryzyka związanego z zawarciem umowy – w szczególności ryzyka kursowego. Przenoszą one bowiem ryzyko kursowe jedynie na konsumentów. Po wypłacie kredytu bank otrzymuje jego zwrot w ratach z umówionymi odsetkami stosownie do harmonogramu spłat wyrażonego w walucie obcej. Ewentualny wzrost bądź spadek kursu waluty nie wpływa na zwiększenie bądź zmniejszenie się świadczenia należnego bankowi obliczonego w tej walucie. W sytuacji wzrostu kursu waluty, aby spełnić świadczenie w tej samej wysokości w walucie obcej konsument musi wydatkować coraz większe kwoty w złotych celem nabycia waluty. Niezależnie od aktualnego kursu, bank jest w stanie uzyskać świadczenie zastrzeżone dla siebie w umowie,

tymczasem w razie wzrostu kursu waluty obcej, ciężar spełnienia coraz wyższego świadczenia spoczywa wyłącznie na konsumentach.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż postanowienia §4 ust. 7 CSU w zw. z §1 ust. 2 pkt 1 i 2 COU w zw. z §16 ust. 4 COU w zw. z §1 ust. 1 CSU umowy kredytu w zakresie, w jakim indeksacja do kursu CHF została uzależniona od wartości wynikających z tabel kursowych tworzonych przez pozwanego Bank, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i prowadzące do rażącego pokrzywdzenia konsumenta, stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ k.c. i jako takie nie wiążą powodów.

Zgodnie z art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. postanowienie abuzywne nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie. Zdaniem Sądu, z przyczyn wskazanych przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku w sprawie V CSK 382/18, nie jest jednak możliwe, aby rozpatrywana w niniejszej sprawie umowa została utrzymana po wyłączeniu z niej wadliwych postanowień regulujących sposób indeksacji. Zastąpienie wadliwego mechanizmu indeksacji innym, na przykład poprzez odwołanie się do średniego kursu waluty obcej w NBP, w świetle orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydanych w sprawach C-118/17 (Dunai), C-260/18 (Dziubak) jest wykluczone. Nie zasługuje na aprobatę koncepcja zaprezentowana przez pozwanego, zgodnie z którą w takim wypadku należałoby uznać, że umowa odsyła do „kursu rynkowego”. W szczególności w ocenie Sądu, nie można na podstawie art. 56 k.c. w zw. z art. 354 k.c. wywodzić, że w ramach stosunku zobowiązaniowego powstałego na podstawie analizowanej tu umowy zastosowanie znajduje kurs waluty CHF ustalany inaczej niż to wprost wskazano w umowie, np. publikowany w Tabeli C Narodowego Banku Polskiego albo „kurs rynkowy”. Takie rozumowanie pozostaje w sprzeczności z regułami wykładni oświadczeń woli zawartymi w art. 65 § 1 i 2 k.c. Brak jest podstaw do uznania, że zgodnym zamiarem stron zawierających analizowaną w sprawie umowę było odesłanie do kursu CHF w NBP czy do „kursu rynkowego”. W treści umowy wprost wskazano na kurs CHF wynikający z tabeli kursów banku. Okoliczność, że zapisy umowy okazały się w tym zakresie niewiążące dla powodów, nie oznacza, że należy dokonywać wykładni treści przedmiotowej umowy przy założeniu fikcji, że strony podpisały umowę, w której w ogóle brak było wskazań co do tego, jaki kurs CHF będzie stosowany przy jej wykonywaniu.

Analizowany kredyt indeksowany został zawarty po dniu 23 stycznia 2009 r., a więc wejściu w życie art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 24 stycznia 2009 r. W świetle powyższych argumentów brak jest możliwości zastosowania art. 358 § 2 k.c. do wypełnienia luki powstałej przez usunięcie postanowień niedozwolonych. Sąd podziela w tym zakresie pogląd Rzecznika Finansowego z dnia 29 czerwca 2021 r. wyrażony w sprawie prowadzonej przed Sądem Najwyższym pod sygn. III CZP 11/21.1 Przeciwno możliwości zastosowania art. 358 § 2 k.c. przemawia bowiem również wykładnia celowościowa i funkcjonalna tego przepisu. Przepis ten został nowelizowany na podstawie ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe. Zgodnie z uzasadnieniem projektu tej ustawy (druk nr 470 z dnia 24 kwietnia 2008 r., s. 4-5) celem projektodawcy wyrażonym wprost było zmniejszenie ryzyka kursowego (i zniesienie konieczności uzyskania indywidualnego zezwolenia dewizowego dla każdej transakcji) jako istotnego utrudnienia prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, zwłaszcza eksporterów. W konsekwencji wprowadzenie zmienionej treści art. 358 § 2 k.c. miało doprowadzić do zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorców polskich na rynkach zagranicznych, w szczególności na rynku unijnym. Projektodawca nie wspominał w uzasadnieniu ustawy nowelizującej o zamiarze wpłynięcia na zakres praw i obowiązków w umowach zawartych pomiędzy przedsiębiorcą i konsumentem, dotyczących zobowiązań na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, których wartość jedynie na potrzeby wzajemnych rozliczeń została określona w walucie obcej. Zastosowanie art. 358 § 2 k.c. do uzupełnienia luki w umowie kredytowej, w świetle opisanego wyżej zamiaru projektodawcy stoi w sprzeczności z koniecznością stosowania instytucji eliminacji nieuczciwych postanowień umownych jako narzędzia ochrony praw konsumenta, które nie może pogorszyć sytuacji konsumenta.

Nie zasługuje na podzielenie koncepcja prezentowana przez część kredytobiorców, zakładająca, że umowa kredytu indeksowanego bądź denominowanego do waluty obcej dotknięta omawianym tu rodzajem wadliwości powinna funkcjonować jako umowa kredytu złotowego, oprocentowanego jednak poprzez odwołanie do wskaźnika LIBOR. Taką zaś koncepcję dopuszczają powodowie, prezentowaną w roszczeniu głównym. Przyjęcie takiej konstrukcji byłoby

sprzeczne ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i prowadziłyby do zmiany natury łączącego strony stosunku prawnego w porównaniu do tego zamierzonego w dacie zawierania umowy. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w swoim orzecznictwie wskazuje, że przepisy dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, żeby uznany za nieuczciwy warunek został częściowo utrzymany w mocy poprzez usunięcie elementów przesądzających o jego nieuczciwym charakterze, w przypadku gdyby to usunięcie sprowadzało się do mającej wpływ na istotę tych warunków zmiany ich treści (wyrok z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C#70/17 i C#179/17, EU:C:2019:250, pkt 64; za: wyrok z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, Legalis). Sąd aprobuje pogląd wyrażony w orzeczeniu Sądu Najwyższego wydanym w sprawie V CSK 382/18 zgodnie, z którym na skutek eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji mogłoby dojść do przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. W rezultacie doszłoby do zaniknięcia ryzyka kursowego, a więc elementu charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR. Wyeliminowanie ryzyka kursowego jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze. W rezultacie po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością.

Ustalając, czy umowa może obowiązywać po wyeliminowaniu wyżej opisanych klauzul indeksacyjnych nie można również pomijać tego, że umowa uzależniała wysokość salda kredytu od kursu CHF wskazanego w tabeli kursów tworzonej przez pozwaną bank. Skoro zaś postanowienia w zakresie odsyłającym do owej tabeli kursowej nie wiążą konsumentów i luka ta nie może być uzupełniona obiektywnym wskaźnikiem, oznacza to, że umowa staje się niewykonalna. Umowa po wyłączeniu z niej omawianych klauzul abuzywnych upada wskutek braku postanowień regulujących wysokość świadczenia banku oraz wynikający z tego brak możliwości ustalenia wysokości świadczeń kredytobiorców. Skoro bowiem nie można wówczas ustalić jaką kwotę przeliczoną na franki szwajcarskie wypłacił bank, to w efekcie nie można ustalić jaką kwotę franków szwajcarskich winni zwrócić powodowie spłacając raty na rzecz banku. W efekcie, zachodzi nieważność całej umowy. (por. na gruncie podobnych umów indeksowanych do CHF np. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13 listopada 2019 r., I ACa 268/19, wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13 listopada 2019 r., I ACa 674/18, wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 stycznia 2020 r., I ACa 67/19, wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 18 września 2020 r., V Ca 1921/19, Lex nr 3105357, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

Powodowie w pozwie oraz w dalszych pismach procesowych powoływali się m.in. na nieważność umowy. W tym miejscu zaznaczyć należy, że Sąd jest uprawniony do badania z urzędu ważności czynności prawnej. W sprawie, w której wyłania się kwestia nieważności bezwzględnej umowy (art. 58 k.c.), sąd kwestię tę bierze bowiem pod rozważę z urzędu jako przesłankę swego rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 1984 r., sygn. akt III CRN 183/84, uchwała Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2005 r., sygn. akt III CZP 26/05, wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2006 r., sygn. akt II CK 374/05, wyrok Sądu Najwyższego z 3 listopada 2010 r., sygn. akt V CSK 142/10). Nawet zatem w sytuacji gdy powód nie decyduje się na podniesienie zarzutu nieważności umowy kredytu, Sąd z urzędu nieważność taką bierze pod uwagę przy ocenie zasadności powództwa.

W toku postępowania powodowie reprezentowani przez zawodowego pełnomocnika konsekwentnie podnosili, że akceptują rozwiązanie w rezultacie którego Sąd może przyjąć, że umowa jest nieważna oraz wskazywali, że są świadomi skutków, jakie mogą wiązać się z przyjęciem przez Sąd, że umowa jest nieważna. Powodowie zostali pisemnie pouczeni przez Sąd o możliwych skutkach przyjęcia, że umowa jest nieważna. Powyższe pozwoliło przyjąć, że powodowie są świadomi możliwych konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu i uznają, że nie naruszy to ich słusznym interesów.

W tym miejscu konieczne jest odniesienie się do pozostałych przedstawionych w pozwie zarzutów, które w ocenie powodów mogły skutkować nieważnością zawartej przez nich umowy.

W ocenie Sądu samo zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, także przed uregulowaniem tego rodzaju kredytu wprost w ustawie, mieściło się w granicach swobody umów (art. 353¹ k.c.). W istocie ustawodawca, wprowadzając z dniem 26 sierpnia 2011 r. do ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1896) przepis art. 69 ust. 2 pkt 4a, dał wyraz temu, że dostrzega fakt wykształcenia się w obrocie nowego rodzaju umowy kredytu i aprobuje to. Nieuzasadnione jest przy tym reprezentowane niekiedy stanowisko, zgodnie z którym wprowadzenie wspomnianego wyżej przepisu art. 69 ust. 2 pkt 4a świadczyć ma o tym, że przed 26 sierpnia 2011 r. zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego do waluty obcej było w świetle ustawy Prawo bankowe niedopuszczalne. Przeciwno tej tezie przemawia chociażby to, że sam ustawodawca w ustawie antyspreadowej w przepisie przejściowym – art. 4 – wprost uregulował kwestię umów kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz denominowanego do waluty obcej zawartych przed datą wejścia w życie ww. ustawy nowelizującej. Ustawodawca wskazał mianowicie, że również do takich umów ma zastosowanie nowo wprowadzony art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy Prawo bankowe - w zakresie dotyczącym kwot pozostałych do spłaty. Gdyby było tak, że ustawodawca uznawał takie umowy za nieważne jako sprzeczne z przepisami prawa o charakterze bezwzględnie obowiązującym, wprowadzenie powyższej regulacji nie znajdowałoby żadnego racjonalnego uzasadnienia. Z powyższego wynika, że ustawodawca zaaprobował funkcjonowanie w obrocie umów kredytu indeksowanego do walut obcych nie tylko na przyszłość, ale także tych zawartych przed datą uregulowania tego rodzaju umowy wprost w ustawie Prawo bankowe.

Powodowie wskazywali się na sprzeczność umowy kredytu z naturą stosunku zobowiązaniowego (art. 353¹ k.c.) powołując się zasadniczo na analogiczne argumenty jak te, które świadczyły w ich ocenie o naruszeniu dobrych obyczajów i rażącym naruszeniu interesów konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Z kolei o naruszeniu zasad współżycia społecznego miały świadczyć zdaniem powodów okoliczności powołane w pozwie celem wykazania naruszenia dobrych obyczajów. Powyższe skutkuje tym, że konieczne jest określenie czy umowa jest nieważna wskutek naruszenia art. 353¹ k.c. lub z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, czy też jest nieważna na skutek uznania, że występują w niej klauzule niedozwolone, których wyeliminowanie skutkuje upadkiem całej łączącej strony umowy.

W doktrynie i w orzecznictwie w zasadzie jednolicie przyjmuje się, że dopiero w razie ustalenia, że dana umowa nie jest nieważna, zatem że nie narusza ona norm prawa o charakterze iuris cogentis, nie ma na celu obejścia prawa i nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, możliwe staje się badanie jej postanowień pod kątem abuzywności (vide w tym zakresie uchwała Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2011 r., sygn. akt III CZP 119/10, Legalis; wyrok Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2011 r., sygn. akt I CSK 218/10). Jednocześnie odnotować trzeba, że na gruncie prawa polskiego „nieważność czynności prawnej” w rozumieniu art. 58 k.c. jest skutkiem dalej idącym w stosunku do „braku związania” konsumenta, o którym mowa w art. 385¹ § 2 k.c. W doktrynie prawa podkreśla się, że art. 385¹ § 2 k.c. przewiduje szczególny rodzaj sankcji, który należy odróżnić od nieważności, wzruszalności oraz bezskuteczności względnej i zawieszonyj. Zgodnie z dominującym poglądem doktryny, komentowany przepis przewiduje sankcję bezskuteczności częściowej ex lege, która znajduje zastosowanie z mocy ustawy i działa ex tunc (P. Miklasiewicz, [w:] K. Osajda /red./, Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis 2021, Komentarz do art. 385¹ k.c.).

Przy dokonywaniu wykładni przepisów polskiego kodeksu cywilnego z uwzględnieniem prawa unijnego, należy jednak brać pod uwagę szerszy kontekst. Po pierwsze warto pamiętać, że nie wszystkie porządki wewnętrzne krajów Unii Europejskiej wprowadzają rozróżnienie pomiędzy pojęciem „nieważności” czynności prawnej a pojęciem „bezskuteczności” czy „braku związania”. Dyrektywa 93/13/EWG także nie różnicuje owych pojęć. Po drugie, trzeba mieć na względzie to, że przepisy w/w Dyrektywy, jak również art. 385¹ i n. k.c. wprowadzone w ramach jej implementacji, stanowią regulację szczególną. Normy te nakierowane są na ochronę konsumentów przed nieuczciwymi warunkami umownymi, czyli takimi, które w szczególności powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta (art. 3 Dyrektywy 93/13/EWG). Wydaje się, że ustawodawca unijny przyjął założenie, że w przypadku, gdy umowa zawarta z konsumentem obejmuje postanowienia, które naruszają zasadę równorzędności stron na niekorzyść konsumenta, ocena skutków

prawnych takiej umowy powinna zostać dokonana właśnie przy zastosowaniu zapisów Dyrektywy 93/13/EWG i przepisów krajowych wdrożonych na skutek jej implementacji. W efekcie, w sytuacji, gdy analizowane w danym stanie faktycznym postanowienie umowne jawi się jako klauzula abuzywna, a jednocześnie te same względy, które świadczą o owej abuzywności, mogłyby na gruncie prawa krajowego przemawiać za bezwzględną nieważnością tego postanowienia na podstawie przepisów ogólnych (zatem mających zastosowanie do wszelkich stosunków cywilnoprawnych, a nie tylko do umów zawieranych z konsumentami), wydaje się, że wykładnia prawa krajowego zgodna z treścią Dyrektywy 93/13/EWG nakazuje zastosowanie przepisów o abuzywności przed przepisami ogólnymi.

Przypisanie wadliwym postanowieniom umownym w miejsce bezwzględnej nieważności „jedynie” abuzywności skutkuje tym, że do pewnego stopnia pozostawia się konsumentowi możliwość wyboru skutków owej wadliwości. Konsument może poprzez wyrażenie świadomej zgody następczej sanować umowę bądź też wyrazić zgodę na „unieważnienie” umowy w sytuacji, gdy bez klauzul niedozwolonych umowy nie można utrzymać w mocy.

Zawarte w umowie kredytu postanowienia, t.j. §4 ust. 7 CSU w zw. z §1 ust. 2 pkt 1 i 2 COU w zw. z §16 ust. 4 COU w zw. z §1 ust. 1 CSU umowy kredytu stanowią klauzule abuzywne. Wylimitowanie tych postanowień prowadzi do nieważności umowy z przyczyn wskazanych powyżej, a nie z uwagi na sprzeczność umowy z art. 353⁽¹⁾k.c. lub też sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.)

Skutkiem stwierdzenia nieważności umowy kredytu w całości na skutek wylimitowania klauzul niedozwolonych jest uznanie, że spełnione przez obie strony świadczenia nie miały oparcia w łączącej strony umowie. Roszczenie o zapłatę rozpoznać należało na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu t.j. art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i 2 k.c. W przypadku gdy w umowach wzajemnych bezpodstawne wzbogacenie następuje po obydwu stronach, teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania, czyli zastosowanie teorii dwóch kondykcji, lub teorii salda. Co tej ostatniej kwestii Sąd podziela stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r. sygn. III CZP 11/20, w której Sąd Najwyższy przesadził, że w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytowej, umowę należy rozliczyć zgodnie z teorią dwóch kondykcji. Argumentując przyjęte rozstrzygnięcie Sąd Najwyższy wskazał, że "(...) w razie nieważności umowy kredytu dokonywane przez niedoszłego kredytobiorcę płatności, mające stanowić spłatę wykorzystanego kredytu, są świadczeniami nienależnymi, podobnie jak świadczeniem nienależnym jest w takiej sytuacji wypłata środków pieniężnych przez bank. Zgodnie zaś z art. 410 §1 k.c. w związku z art. 405 k.c. świadczenia nienależne podlegają zwrotowi. Proste zastosowanie tej reguły prowadzi do wniosku, że między bankiem a niedoszłymi kredytobiorcami powstają wówczas różne zobowiązania restytucyjne: zobowiązanie niedoszłych kredytobiorców do zwrotu wykorzystanych środków pieniężnych oraz zobowiązanie banku do zwrotu uiszczonych płatności. Przepisy art. 410 i n.k.c. nie zawierają żadnej odrębnej regulacji, która wskazywałaby na jakąkolwiek zależność tych zobowiązań, w szczególności odwzorowującą zamierzony przez strony związek między obowiązkami mającymi wynikać z umowy kredytu (choćby na wzór 495 k.c.). Jedynie z art. 497 w zw. z art. 496 k.c. wynika, że jeżeli wskutek nieważności umowy wzajemnej strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Zasadnicze milczenie ustawodawcy sugeruje, a art. 497 k.c. w związku z art. 496 k.c. sugestię tę wzmacnia, że nawet w przypadku nieważności umowy wzajemnej zobowiązania stron do zwrotu otrzymanych nienależnie świadczeń są co do zasady od siebie niezależne, co odpowiada aprobowanej w doktrynie i przez Sąd Najwyższy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/12) teorii dwóch kondykcji (...)". Stanowisko to zostało następnie potwierdzone w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., sygn. akt III CZP 6/21.

Nie zasługują na uwzględnienie podnoszone przez pozwanego zarzuty, iż pozwany nie jest wzbogacony wskutek zawarcia i wykonywania umowy kredytowej z uwagi na fakt, że udzielenie kredytu w CHF implikuje konieczność zaciągnięcia analogicznego zobowiązania banku w CHF. W ocenie Sądu art. 409 k.c. nie znajduje zastosowania w okolicznościach niniejszej sprawy. Pozwany nie wykazał bowiem, jakie były dalsze losy kwot pobranych od powodów z tytułu rat kapitałowo odsetkowych objętych podstawą faktyczną żądania procesowego. Należy też w tym miejscu zauważyć, że środki pieniężne są szczególnym rodzajem rzeczy oznaczonych co do gatunku i w sposób szczególny należy też traktować korzyść uzyskaną w ramach bezpodstawnego wzbogacenia, polegającą na otrzymaniu

lub zatrzymaniu określonej sumy pieniędzy. Aby bezpodstawnie wzbogać się mógł powołać się na wyłączenie jego odpowiedzialności na podstawie art. 409 k.c., musi on wykazać, że zużył on lub utracił konkretnie te środki pieniężne, które uzyskał bez podstawy prawnej. Co więcej, należy także wykazać, że w zamian za nie wzbogać się nie uzyskał innych korzyści, które mogłyby uzasadniać uznanie, że stan jego wzbogacenia trwa nadal. Jako korzyść należy przy tym rozpatrywać również spłatę wierzytelności przysługujących podmiotom trzecim w stosunku do wzbogaconego (por. uchwała 7 sędziów SN z dnia 25 kwietnia 1996r., III CZP 153/95, R. Trzaskowski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, wyd. II, red. J. Gudowski, Warszawa 2018, art. 409.). Sąd przyjął, że pozwany nie wykazał tzw. nieproduktywnego zużycia korzyści (żaden wniosek dowodowy nie zmierzał do wykazania tej okoliczności), w rezultacie czego zarzut braku wzbogacenia nie zasługiwał na uwzględnienie.

Pozwany w odpowiedzi na pozew powoływał się także na normę art. 411 pkt. 1 k.c., wywodząc, że stoi ona na przeszkodzie uwzględnieniu roszczeń powodów. W odniesieniu do roszczeń wywodzonych z nieważności umowy zarzut ten staje się bezprzedmiotowy. Z art. 411 pkt 1 in fine wynika, że możliwość żądania zwrotu świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej czynności prawnej istnieje – wbrew regule ogólnej – także wtedy, gdy świadczący wiedział o nieważności zobowiązania. Jedynie dla porządku można wskazać, że brak podstaw, aby przyjąć, że powodowie wiedzieli, że nie byli zobowiązani do uiszczania na rzecz pozwanego rat kredytowych w momencie spełniania świadczeń. Dopiero prawomocne stwierdzenie przez Sąd abuzywności klauzul indeksacyjnych zawartych w spornej umowie mogłoby stanowić uzasadnienie dla zastosowania art. 411 pkt. 1 k.c. w odniesieniu do świadczeń spełnionych po dacie uprawomocnienia się takiego wyroku.

Na uwzględnienie nie zasługiwał także podnoszony w odpowiedzi na pozew zarzut naruszenia przez powodów zasad współżycia społecznego. Przepis art. 5 k.c. jest klauzulą generalną i jedynie w wyjątkowych sytuacjach może stanowić podstawę oddalenia powództwa. Odmowa udzielenia ochrony prawnej na podstawie art. 5 k.c. z uwagi na jego wyjątkowy charakter musi być uzasadniona istnieniem okoliczności rażących i nieakceptowanych w świetle powszechnie uznawanych w społeczeństwie wartości. Zasadniczą podstawę stwierdzenia o wystąpieniu nadużycia prawa stanowić powinna analiza zachowania uprawnionego. Jego negatywna ocena może wynikać m.in. z faktu, że zajęcie zostało przez niego sprowokowane albo też z faktu wykorzystania położenia drugiej strony (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2009 r., IV CSK 290/09, Lex nr 560607). W ocenie Sądu pozwany nie wskazał, jakie dokładnie zasady współżycia społecznego miałyby zostać naruszone przez powodów. Pozwany nie wskazał również, w jaki sposób zachowanie powodów miałyby naruszać zasady współżycia społecznego. W okolicznościach niniejszej sprawy samo wykonywanie przez powodów prawa do żądania zapłaty kwoty tytułem świadczenia nienależnego nie daje podstaw do stwierdzenia, że wykonywanie tego prawa jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, zwłaszcza w okolicznościach, w których ustalono, że postanowienia łączącej strony umowy są abuzywne, w skutek czego cała umowa jest nieważna. W ocenie Sądu powodowie nie nadużyli swych uprawnień wynikających z posiadania statusu konsumenta, w szczególności nadużycie tego prawa nie może przejawiać się w wytoczeniu niniejszego powództwa, jak również w samym kwestionowaniu zapisów umowy kredytu. Zważywszy na wszystkie powyższe okoliczności, zarzut naruszenia przez powodów zasad współżycia społecznego bądź nadużycia prawa podmiotowego w rozumieniu art. 5 k.c. nie mógł okazać się skuteczny.

Ustalając wysokość kwoty, która podlegała zasądzeniu Sąd nie uwzględnił podniesionego w sprawie zarzutu przedawnienia. Termin przedawnienia roszczenia powodów o zwrot kwot wpłaconych na podstawie umowy, która zawiera abuzywne postanowienia, a więc o zwrot świadczenia nienależnego, nie zaczął biec od chwili dokonania poszczególnych spłat rat kredytu (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 22 kwietnia 2021 r. C-485/19). Z uwagi na zastrzeżoną dla kredytobiorców – konsumentów możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli umownej (i uniknięcia w ten sposób skutków nieważności umowy) albo powołania się na całkowitą nieważność umowy także wtedy, gdy mogłaby zostać utrzymana w mocy przez zastąpienie klauzuli niedozwolonej stosownym przepisem (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J.

D. przeciwko R. I. AG, pkt 55, 67)), należy uznać, że termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie spełnionego świadczenia może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorców - konsumentów wiążącej (świadomej, wyrażonej i swobodnej) decyzji w tym zakresie. Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogą zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (art. 120 § 1 zd. 1 k.c.) - (por. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, nie publ., wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 17 maja 2021 r. XXV C 3150/19, LEX nr 3207469). Nie można bowiem przyjmować, że powodowie mieli w dacie zawierania umowy świadomość uprawnień, jakie im przysługiwały w związku z zastosowaniem klauzul abuzywnych. Pozwany nie wykazał, aby powodowie posiadali taką wiedzę przed podjęciem decyzji co do wystąpienia na drogę sądową, którą to decyzję podjęto najpóźniej w dacie wniesienia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej (20 grudnia 2018 r.). Tym samym termin przedawnienia określony w art. 118 k.c. niewątpliwie nie upłynął.

Roszczenia powoda o zwrot nienależnych świadczeń podlegały ogólnemu 10-letniemu terminowi przedawnienia zgodnie z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed 9 lipca 2018 r. (art. 5 ust. 3 ustawy z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2018 r. poz. 1104). Dodatkowo wskazać należy, że termin przedawnienia został przerwany poprzez wniesienia do Sądu wniosku o zawezwanie do próby ugodowej. Mając na uwadze powyższe Sąd przyjął, że roszczenie powodów w żadnym zakresie nie jest przedawnione.

Tak jak wskazano powyżej Sąd doszedł do wniosku, że analizowana umowa kredytu jest nieważna. Wobec tego roszczenie zgłoszone przez powodów w ramach żądania głównego w punkcie 1 pozwu (o zasądzenie kwoty 10 908,58 CHF, tj. kwoty po 5 454,29 CHF na rzecz każdego z powodów) nie mogło zostać uwzględnione w jakiegokolwiek części. W ramach podstawy faktycznej tego roszczenia powodowie wywodzili bowiem, że umowa z 15 września 2010 r. powinna nadal obowiązywać, z tym że jako umowa kredytu stricte złotowego, a oprocentowanego tylko według zasad właściwych da zobowiązań w CHF, to jest z uwzględnieniem wskaźnika LIBOR. Sąd nie podzielił powyższego stanowiska powodów, co skutkowało oddaleniem powództwa w całości w zakresie żądania głównego o zwrot nadpłaconych części poszczególnych rat, o czym orzeczono w pkt. I. sentencji wyroku.

Roszczenia zgłoszone przez powodów w ramach żądania ewentualnego okazały się uzasadnione. Nieważność przedmiotowej w sprawie umowy oznacza, że strony są wzajemnie zobowiązane do zwrotu spełnionych świadczeń. Powodowie w ramach żądania ewentualnego dochodzili zwrotu rat kapitałowo-odsetkowych pobranych od niech przez pozwanego w okresie od zawarcia umowy kredytu do 5 listopada 2013 r., powołując się na nieważność umowy z 15 września 2010 r. Z tego tytułu powodowie wnieśli o zasądzenie kwoty 17 115,28 CHF, tj. po 8 557,64 CHF na rzecz każdego z powodów. Sąd będąc związany żądaniem pozwu (art. 321 § 1 k.p.c.) orzekł zgodnie z żądaniem pozwu zasądzając w punkcie II wyroku, kwoty, których powodowie domagali się w ramach roszczenia ewentualnego wskazanego w punkcie 2 pisma rozszerzającego powództwo. Roszczenie o zwrot tych kwot zgłoszone w znajduje swoją podstawę prawną w normie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c., zasądzając odsetki ustawowe za opóźnienie od pierwszego dnia po posiedzeniu pojednawczym, które odbyło się 19 sierpnia 2019 r. Doręczenie pozwanemu wniosku o zawezwanie do próby ugodowej stanowiło skuteczne wezwanie do zapłaty m.in. kwot dochodzonych w tym postępowaniu, gdyż powodowie domagali się w nim zwrotu wszystkich rat uiszczonych do czasu złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 99 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego jako stronę przegrywającą proces. Okoliczność, że powództwo w zakresie roszczenia głównego zostało oddalone nie miało w istocie znaczenia dla określenia strony wygrywającej i przegrywającej proces, gdyż kwota dochodzona w ramach roszczenia głównego zawierała się w kwocie dochodzonej w ramach roszczenia ewentualnego.

W skład kosztów poniesionych przez powodów w wysokości 2 817 zł weszły: opłata od pozwu w wysokości 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powodów będącego radcą prawnym w wysokości 1800 zł (ustalone na podstawie § 2 pkt

3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, przy uwzględnieniu wskazanej pierwotnie w pozwie wartości przedmiotu) oraz opłata skarbową od udzielonego pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. W ocenie Sądu zasadnym było w ramach kosztów procesu uwzględnić opłatę za czynności radców prawnych w wysokości przekraczającej stawkę minimalną, jak o to wnosił pełnomocnik powodów. Niniejsza sprawa wymagała od pełnomocnika powodów znacznego nakładu pracy. Materia będąca przedmiotem postępowania jawi się jako obiektywnie trudna i złożona, co zdaniem Sądu uzasadniało zastosowanie w tej sprawie dwukrotności stawki minimalnej.

sędzia Jakub Kowalczyk

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron (bez pouczenia).

sędzia Jakub Kowalczyk

1 S. dostępne pod adresem: [\(...\)S.-do-SN-w-sprawie-kredytow-frankowych.pdf](#)